

Crnogorski ekolozi i mještani koji žive u blizini rijeka na sjeveru Crne Gore proslavljaju kao pobjedu najavu iz vrha Vlade Crne Gore da će uskoro raskinuti ugovore o gradnji malih hidroelektrana (MHE) na nekoliko rijeka na tom području.

“Ovo je pobjeda razuma, pobjeda Crne Gore i pobjeda svih nas... Mi i sada pijemo vodu sa te rijeke. Da su nam je uzeli nama ovdje ne bi bilo opstanka. Ovaj dan mi je praktično najsrećniji u životu”, kaže za Radio Slobodna Evropa (RSE) Veljko Bulatović koji živi u blizini rijeke Bukovice, kod Šavnika.

On podsjeća da je borba mještana za spas Bukovice trajala od maja ove godine, kada su zajedno sa ekološkim aktivistima pored te rijeke organizovali danonoćne straže, ne dozvoljavajući mašinama podgoričke kompanije Hydra MNE da tu počnu pripremu terena za gradnju dvije mini elektrane:

“Krenuli su bili da rade, ali mi smo ih zaustavili. Jedna mašina je još tu i nadamo se da će i nju povući. Mi ćemo tražiti da i nju maknu i vrate teren oko rijeke u prvobitno stanje”, poručuje Veljko.

Podsjetimo, premijer Duško Marković najavio je nakon sjednice Vlade u četvrtak da će početi pregovore o raskidu koncesija za izgradnju malih hidroelektrana u nekoliko gradova. Kako je premijer saopštio, Ministarstvo ekonomije će za početak pregovorati o raskidu ugovora o gradnji male hidroelektrane na rijeci Bistrici u Bijelom Polju, zatim na tri rijeke u Plavu Murinskoj, Đuričkoj i Komaračkoj rijeci, na Bukovici u Šavniku i Trepačkoj rijeci u Andrijevici.

Zaokret u dosadašnjoj vladinoj politici davanja koncesija za gradnju MHE, Marković je ovako obrazložio:

“Taj program (male hidroelektrane) nesporno je omogućio novi zamah u proizvodnji električne energije, ali je u tom razvojnom zamahu bilo i propusta koji bi nanijeli štetu prirodi. U pojedinim slučajevima ovaj konflikt razvoja promašio bi svoj cilj, a to je unaprjeđenje kvaliteta života i razvoja lokalnih zajednica koje ne može teći odvojeno od očuvanja jedinstvene i zdrave životne sredine na tim lokalitetima”, rekao je premijer Marković.

Kovačević: Borba nije gotova

Nataša Kovačević, iz nevladine organizacije Green home, pozdravlja odluku Vlade, ali i podsjeća da borba za očuvanje rijeka na kojima je planirana gradnja MHE još nije okončana: “Naravno da je značajno da je problem počeo da se rješava i ovo je na neki način pobjeda,

ali mi još uvijek imamo otvorena goruća pitanja. Govorim o Vinickoj rijeci gdje investitor danas premjerava teren i utvrđuje puteve i načine kako da dođe do rijeke. Takođe, imamo i rijeku Lještanicu za koju su dodijeljeni urbanističko-tehnički uslovi. Vlada i za ove rijeke, odnosno male hidroelektrane na njima, treba da pristupi reviziji i raskidu ugovora”, poručuje Kovačević.

Najava iz Vlade da će za početak raskinuti ugovore sa investitorima koji su planirali da grade MHE na šest lokacija na sjeveru, nameće i pitanje da li će država i u kom iznosu sada morati da obešteti graditelje?

Pitanje smo uputili Ministarstvu ekonomije, no do ovog trenutka RSE nije dobila odgovor. Izvjesno je da će, ukoliko Vlada raskine ugovore o gradnji MHE na Bukovici kod Šavnika, to značiti kraj poslovnog poduhvata kompanije Hydra MNE, koja je na toj rijeci namjeravala da gradi dva takva postrojenja.

Izvršni direktor te podgoričke kompanije, Boban Garović za RSE nije želio da govori o tome da li bi ukoliko dođe do raskida ugovora, njegova kompanija imala pravo na obeštećenje i u kom iznosu.

“S obzirom na to da još nijesam dobio zvaničnu informaciju od Ministarstva ekonomije, a u vezi sa budućnošću gradnje malih hidroelektrana na vodotoku Bukovica, ne bih komentarisao informacije koje sam dobio iz medija. Svakako će Hydra MNE kao društveno odgovorna firma ispoštovati svaku odluku Vlade Crne Gore”, kaže Garović.

Nataša Kovačević iz Green homea strahuje da će štetu graditeljima malih hidroelektrana na kraju platiti crnogorski građani. Ona traži odgovornosti za to što je neko u državi uopšte došao na ideju da dozvoli gradnju MHE na rijekama koje predstavljaju izvor života i egzistencije za mještane koji žive u njihovoj blizini:

“Jednom kada se utvrde ti iznosi obeštećenja koji treba da se isplate iz državnog budžeta, tada treba da vidimo da li će neko i da odgovara za štetu koja je nanesena, mislim na one koji su dodjeljivali te koncesije i pravili takve vrste ugovora. Mi smo unazad nekoliko godina stalno upozoravali da postoje ozbiljne greške u proceduri koje će nas dovesti u ovakvu situaciju”, kaže Kovačević.

Prema podacima koje su RSE prije nekoliko dana dostavili iz Ministarstva ekonomije, u ovom trenutku električnu energiju proizvodi 13 malih hidroelektrana, uglavnom na sjeveru Crne Gore, u izgradnji je još 31, a za osam je u toku priprema planske dokumentacije.

Biznis sa malim hidroelektranama u Crnoj Gori, osim medija, privlači pažnju domaćih i međunarodnih organizacija.

Balkanwatch: Korist za ljude bliske Đukanoviću

Naime, kako je nedavno objavila organizacija Balkanwatch, čije je sjedište u Pragu, "ljudi bliski predsjedniku Crne Gore Milu Đukanoviću ili njegovoj stranci, vladajućoj Demokratskoj partiji socijalista (DPS) imali su koristi od izgradnje malih hidroelektrana".

Balkanwatch, organizacija koja okuplja članove i partnere iz 14 zemlja centralne i jugoistočne Evrope, donosi i preciznu strukturu povlašćenih vlasnika dosada izgrađenih malih HE u Crnoj Gori:

Većina fid-in tarifa (podsticajne otkupne cijene) za male hidroelektrane u iznosu 9,7 miliona EUR između 2014. i 2018. godine, dato je kompaniji Hidroenergija Montenegro iz Berana, čiji su vlasnici Ranko Radović i kompanija Hemera Capital iz Podgorice, koju je osnovao Oleg Obradović, poznat po aferi Telekom, jednoj od najvećih korupcijskih skandala u zemlji. Obradović je bio i predsjednik upravnog odbora Prve banke, gdje je najveći akcionar Aco Đukanović, brat predsjednika Mila Đukanovića. Ranko Ubović, koji je bio osuđen za utaju poreza, imao je ranije udio u vlasništvu Hidroenergije.

Drugi najveći primalac fid-in tarifa za hidroenergiju bio je Kronor koji je u vlasništvu kompanija Kroling, Mont Hidro i Gama Montenegro. Mont Hidro je u vlasništvu crnogorskog građevinskog preduzimača Predraga Bajovića, koji je brat supruge bivšeg crnogorskog premijera, Igora Lukšića.

Dvije elektrane koje su dobijale podsticaje u vlasništvu su Igma Energy iz Andrijevice, koja je u vlasništvu Igma Grand, čiji je osnivač Igor Mašović, brat gradonačelnika Andrijevice Srđana Mašovića, člana vladajuće DPS.

Još jedna subvencionisana elektrana je u vlasništvu Synergy iz Podgorice, u vlasništvu više fizičkih lica, ali i kompanije KIA Montenegro čiji je zakonski zastupnik Vuk Rajković, kum Mila Đukanovića.

Sve ove kompanije imaju koncesije za izgradnju novih elektrana i na drugim rijekama, pojedinačno i u konzorcijumima, ali nije jasno da li će sve dobiti subvencije, jer neke od njih još nisu dobile status privremenog povlašćenog proizvođača. Još jedan građevinski preduzimač i poslovni partner Mila Đukanovića, Tomislav Čelebić, takođe se bavi i izgradnjom malih hidroelektrana. Dio je konzorcijuma sa kompanijom Synergy i fudbalerom Stefanom Savićem za izgradnju hidroelektrane na Bjelojevičkoj rijeci u Mojkovcu.

Pominju se neki od rođaka Mila Đukanovića - kompanija Hydra iz Podgorice pojavljuje se u Hydra MNE konzorcijumu sa Igma Energy za izgradnju dvije sporne elektrane Bukovica 1 i 2, čiju je izgradnju zaustavilo lokalno stanovništvo u Šavniku. Milovan Maksimović,

Đukanovićev rođak, vlasnik je polovine kompanije Hydra.

Pored toga, Blažo Đukanović, Đukanovićev sin, ima pravo da izgradi dvije elektrane preko svoje kompanije BB Hidro, u kojoj ima polovinu vlasništva, navodi Balkanwatch.

Generalno, glavni profit vlasnicima MHE dolazi od visokih državnih subvencija, koje su do ljeta ove godine direktno padale na teret građana, kojima su u okviru mjesečnih računa za struju bili uključeni i troškovi za "podsticanje razvoja obnovljivih izvora energije".

Izvor: slobodnaevropa.org